

способи наукового пізнання у професійній площині. Залучення студентів до наукових пошуків з дидактики продовжується в ході виконання індивідуальних науково-дослідних завдань, написання курсових, дипломних, магістерських робіт, участі в олімпіадах, конкурсах професійної майстерності.

Характеристику курсу логічно завершити виділенням **основних методологічних ідей** дидактики як науки, серед яких: пізнаваність світу; єдність традицій і інновацій; двосторонній характер навчального процесу (навчання = викладання + учіння), суб'єкт-суб'єктний підхід у навчанні, учень – активний учасник навчання, а учіння – головний процес засвоєння знань; компетентнісний підхід у навчанні; особистісна зорієнтованість навчання; розумовий розвиток учня – стратегія сучасної початкової школи; гуманізація освітнього процесу та ін.

Специфіка курсу полягає в тому, що він є основним (поряд з теорією виховання) у освоєнні студентами педагогіки в цілому, одним із найбільших за обсягом, базовим для методик викладання навчальних дисциплін у початковій школі. В ньому паритетно представлені теорія і практика (освоєння теорії навчання і виконання різного роду практичних завдань), зв'язок з педагогічною практикою студентів, виконанням завдань в умовах школи, безпосереднього контакту з дітьми. Ефективне викладання курсу неможливе без використання передового педагогічного досвіду і опори на нього. **Викладач дидактики** має відзначатись науковою та методичною ерудицією, вмінням навчати, створювати ситуацію успіху для кожного студента, розуміти (любити) студентів, признавати їх право на помилку, знати проблеми навчання молодших школярів, передовий педагогічний досвід у галузі дидактики початкової освіти.

Література

1. Артемова Л.В. Підготовка магістрів до викладання у ВНЗ / Артемова Л.В. // Педагогіка і методика вищої школи: Навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. – К.: Кондор, 2008. – С. 136-208.
2. Бондар В.І. Дидактика / В.І.Бондар. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
3. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів / В.І.Бондар. – К.: Вересень, 1996. – 129 с.
4. Гузій Н.В. Системна організація дидактичної підготовки майбутнього педагога / Н.В. Гузій, Л.О. Мільто, Т.В. Шестакова // Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип ун-ту : матеріали доп. звітно-наук. конф. викладачів ун-ту за 2008 р., (Київ, 5-6 лютого 2009 р.) / уклад. Г.І.Волинка, О.В.Уваркіна, О.П.Симоненко, О.П.Ємельянова. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. – С. 47-50.
5. Гусак П.М. Технологія засвоєння студентами дидактичної теорії / П.М.Гусак. – Луцьк: вид-во ВДУ, 1996. – 115 с.
6. Державна національна програма "Освіта" (Україна XXI століття). – К.: Райдуга, 1994. – 62 с.
7. Дидактична підготовка майбутнього педагога // Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навчальний посібник / За заг. ред. О.Г.Мороза. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2001. – С. 32-103.
8. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник / В.М.Нагаєв. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
9. Малафійк І.В. Дидактика: Навчальний посібник / І.В.Малафійк. – К.: Кондор, 2005. – 398 с.
10. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: Підручник /О.Я.Савченко. – К.: Грамота, 2012. – 504 с.
11. Шахов В.І. Базова педагогічна освіта майбутнього вчителя: загальнопедагогічний аспект / В.І.Шахов. – Вінниця, 2007. – 383 с.

Кім Г.Г. Методична характеристика курсу "Дидактика" в контексті підготовки студентів магістратури до викладання педагогічних дисциплін

Анотація. У статті розкрито теоретико-методичні засади підготовки студентів магістратури до викладання майбутнім учителям початкових класів предмету "Дидактика", представлено алгоритм роботи зі студентами по освоєнню дидактичної теорії і практики.

Аннотация. В статье раскрыто теоретико-методические основы подготовки студентов магистратуры к преподаванию будущим учителям начальных классов предмета "Дидактика", представлено алгоритм работы со студентами по освоению дидактической теории и практики.

Annotation. The article deals with the theoretical and methodological foundations of MA students training to teaching the subject 'Didactic' to the future primary school teachers. The algorithm of mastering the didactic theory and practice with the MA students is presented.

КІЧУК Н. В.,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет,
м. Ізмаїл

УДК 378.937

МАГІСТЕРСЬКА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦЯ: ДЕЯКІ ТРАДИЦІЇ АКАДЕМІЧНИХ ШКІЛ І НОВАТОРСТВО

Вітчизняні освітянські реалії засвідчують про підвищений інтерес як науковців (С. Вітвицька, Н. Гузій, О. Гура, Н. Дем'яненко, О. Дубасенюк, В. Луговий та ін.), так і практиків вищої школи (В. Бочелюк, С. Білоусов, Г. Брагіна, Г. Різз та ін.) до проблематики саме магістерської підготовки фахівця у контексті освітнього простору університету та євроінтеграційних процесів. Спираючись на безсумнівні переваги компетентнісної освітньої парадигми, сучасні дослідники здебільшого єдині у визнанні в якості базової психолого-педагогічну компетентність магістранта, що трактується як багатовимірною якістю; причому виявом останньої вважається готовність і здатність випускника магістратури до саморозвитку шляхом самопізнання й саморегуляції

(Л. Карпова, Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мітіна). Існує думка (зокрема, О. Гури) про доцільність виокремлювати у структурі психолого-педагогічної компетентності викладача, як випускника магістратури, такі характеристики: діяльнісна (професійні знання, вміння, навички), особистісна (властивості, здібності й якості), а також механізми їх узагальнення і прояву (зокрема, механізмом утворення, розвитку та актуалізації розглядається професійна діяльність – «об'єктивна зовнішня післярефлексивна форма» та миследіяльність, як «суб'єктивна, внутрішня післярефлексивна форма»). Можна погодитися із висновком науковців про те, що професійна самосвідомість є тим базовим компонентом, який і забезпечує умови для свідомого розвитку й актуалізації означеної особистісно-професійної та, водночас, системної якості випускника магістратури.

Натомість, на наш погляд, не менш суттєвим є усвідомлення магістрантом найновітніших соціально-педагогічних вимог, пов'язаних із характером соціально-педагогічного запиту – йдеться про виключну вагу саме конкурентноспроможного фахівця, тобто такого, який набув багатовимірні компетенції [7, с. 48]. Справа в тому, що магістерський рівень фахівця передбачає специфічну, відчужену від суб'єкта, наперед задану соціальну норму (вимогу) до університетської підготовки, тобто йдеться про особливий соціально-закріплений освітній результат. У цьому зв'язку вважаємо за доцільне врахувати дослідницьку позицію (зокрема, В. Колесова) відносно параметрів, за яких цю задану соціальну норму варто відстежувати. По-перше, має сенс стверджувати про освітній результат за виміром «бути» (компетенції міжособистісного спілкування і суто особистісні компетенції). По-друге, враховуємо так звані «знанцевий блок» – загальні знанцеві та знанцеві професійні компетенції. По-третє, виходимо із виміру «робити» (тобто загальні діяльнісні та діяльнісні професійні компетенції). Відтак, є підстави розуміти багатовимірні компетенції випускника магістратури як такі, де базовими у розрізі інтелектуальних здібностей і умінь виступають ті, що безпосередньо пов'язані з особливостями функціонування психічних процесів (асоціативно-структурована пам'ять, багатовекторна увага, нелінійні мислення, багатозадачність, синергетичність, мобільність тощо). Результатом набуття магістрантом компетенції виступає компетентність, що репрезентує і його ставлення до предмета діяльності, здатність та певний досвід, а також «знання в дії» (Н. Бібік, О. Локшина, О. Овчарук, О. Поветун, Д. Равен, А. Хуторський та ін.). Компетентність – це «доведена готовність до дії» [5, с. 39].

До зазначеного додамо, що при оцінці та описі результатів навчання студентів магістратури має сенс керуватися таксіномією, яку запропонував ще у середині ХХ ст. американський психолог і педагог Бенджамин Блум. Отож, вважаємо, що нині слід по-новому оцінити конструктивність розробленої ним концепції «повноцінного засвоєння», за якою елементами (на рівні відповідної навчальної дисципліни) слугують знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання. По суті йдеться про реалізацію такої провідної ідеї – психологічну готовність особистості до навчальної діяльності можливо формувати педагогічними засобами, а єдиний рівень академічної підготовки є досяжний за умов системи саме індивідуалізованого навчання. Якщо ж виходити з пріоритетів вітчизняної вищої школи щодо розгортання стратегій, з одного боку, «освіти впродовж життя», а з іншого – тих компетентностей, що відображають самостійність у європейській рамці кваліфікацій для навчання протягом життя, то стає очевидною актуалізація вищеокресленого кола питань [2; 3, с. 51].

З нашого погляду, до ресурсів вітчизняної вищої школи в аспекті більш прицільного і педагогічно доцільного впливу на розвиток творчої індивідуальності магістранта є всі підстави відносити організацію і стимулювання його проектної діяльності. Особливо, якщо розуміти, що методологія компетентнісного підходу, який вже утвердився у вітчизняних вишах, дає можливість розглядати магістерську підготовку фахівця в якості цілісної і динамічної педагогічної системи.

Аналіз наукового фонду з проблематики підготовки магістрів до інноваційної діяльності – шляху, що призводить до новоутворень у цілісній системі особистості, засвідчує про наявність наукового пояснення окресленого аспекту. Так, установлено вектори перебігу інноваційних процесів (К. Ангеловський, В. Андрущенко, С. Вітвицька, І. Дичківська, І. Богданова, Н. Юсуфбекова та ін.), а саме: дія законів незворотної дестабілізації педагогічного середовища, обов'язкової реалізації інноваційного процесу, стереотипізації педагогічних інновацій. До того ж вже на рівні підручників і відповідної навчально-методичної літератури (М. Євтух, С. Вітвицька, М. Фіцула) деталізовано функції викладача вищого навчального закладу, який, зокрема, викладає в магістратурі стрижневий нормативний навчальний курс «Педагогіка вищої школи» (організаторська, інформаційна, трансформаційна, орієнтовно-регулятивна, мобілізуюча), а, відтак, обґрунтовано його спроможність до «культування» серед студентства магістратури творчого ставлення до фахової діяльності, вибудовування (як особливого різновиду навчально-професійної діяльності) саме творчої інтелектуальної праці (Б. Ананьєв, Н. Кузьміна, О. Цокур). Принагідно зазначимо, що останнім часом серед науковців точиться жвава дискусія щодо питань, пов'язаних як із заохоченням магістрантів до педагогічного проектування – засобу активізації їх інтересу до інновацій, так і до формування їхньої здатності до проектного навчання – «королеви відкритого навчання» (Франц Фрех). Не менш суттєве і те, що саме проектне навчання вважається однією із складних і амбіційних форм педагогічної діяльності (Гельберт Мейер).

Є підстави констатувати, що попри широкого обговорення теорії педагогічного проектування і привабливості ідеї для практики магістерської підготовки фахівців, ще й досі бракує виваженої, експериментально доведеної стратегії зусиль вищої школи у цьому плані. Зазначимо, що нині все різноманіття дослідницьких позицій щодо педагогічного проектування з певною умовністю, наприклад, А. Цимбалару поділяє на такі групи: 1) культурна форма освітніх інновацій; 2) поліфункціональна діяльність, що має нетрадиційний характер; 3) засіб або метод удосконалення навколишньої дійсності і себе; 4) процес «вироснування» нових форм, змісту, технологій, способів діяльності; 5) напрям педагогічної науки, що має на меті розв'язання завдань розвитку, перетворення та удосконалення сучасних педагогічних систем; 6) комплексне завдання, розв'язання якого здійснюється з урахуванням соціокультурного контексту проблеми; 7) новий тип розумової діяльності, орієнтований на розробку проектів майбутніх станів, об'єктів і систем на основі аналізу стану об'єктивної дійсності [4, с. 11]. Останнім часом дослідники здебільшого звертають увагу і на

переваги проектного методу у контексті інтерактивних технологій [1], зміни навчального середовища, формування «командної компетенції» [6]. Якщо ж аналізувати наукові публікації, присвячені суто магістерській підготовці студентів, то вивчається (зокрема, Н. Титаренко) ще й такий аспект – формування у магістрантів умінь проектувати підручники для вищих і середніх навчальних закладів.

Деталізуємо деякі напрацювання у вищеокресленому ракурсі, що віддзеркалено в досвіді Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Так, з метою вдосконалення процесу професійної підготовки конкурентноспроможних випускників магістратури, розгорталась наскрізна ідея поетапного занурення студентів у проектну діяльність, об'єктами якої розглядалось осмислення новопосталих регіональних соціально-педагогічних проблем. Нами розумілось, що неабияк важливо таке: через відповідні змістові модулі нормативного навчального курсу «Педагогіка вищої школи» магістранти мають, насамперед, засвоїти змістове наповнення близьких, але не рядоположних понять – «проекування», «моделювання», «конструювання». Саме останні, як відомо, визнано (А. Дахін) «термінами-партнерами». Так, у студентській аудиторії доводилось, зокрема, положення про продуктивність моделювання як методу наукового дослідження і теоретичного, і емпіричного рівнів; проєкування, передбачаючи «задуманий план дій», припускає теж і теоретичну площину; конструювання ж є процесом, який передбачає реальне втілення проектної діяльності.

В нашому досвіді зацентовано увагу на професійну підготовку магістрантів за напрямом «педагогічна освіта»; до того ж урахувалась специфічність функціонального призначення фахівця. Так, магістр соціальної педагогіки реалізує, як відомо, своєрідну низку професійних функцій, які й були контекстними у спрямуванні проектної діяльності студентів. До того ж через лекційно-практичні навчальні заняття з фахових дисциплін розв'язувалось таке двоєдине завдання: по-перше, магістрант має усвідомити на рівні переконань виключне особистісно-професійне значення проектної діяльності у кар'єрному зростанні (керуючись, зокрема, такими міркуваннями Аристотеля: «Навчитися чогось, для того, щоб це робити, можна, лише роблячи це»); по-друге, чітко уявляти ті особистісно-професійні ролі, які виконуються ним у проектній діяльності (координатор, консультант, учасник презентації проекту тощо).

Практика доводить продуктивність організації проектної діяльності магістрантів на конкурсній основі через запровадження певних номінацій («оригінальний проект», «пізнавальний проект», «найактуальний регіональний проект» та ін.). Так, у ракурсі охоронно-захисної функції магістранта – соціального педагога найкращими було визнано такі проекти: «Дитинство без батьківського насильства», «Ціна нашого майбутнього»; попереджувально-профілактичної – «Запалюй без сигарети», «Бути здоровим – престижно»; комунікативної – «Діти – дітям», «Студентський зорепад»; прогностичної – «Народжений бути унікальним», «Ні – важкій дитячій праці»; організаторської – «Сонячний промінчик», «Добро починається з тебе»; діагностувальної – «Мода: грані шкідливості здоров'ю», «Духовна їжа сучасної молоді: ризики здоров'я»; соціально-терапевтичної – «За життя в чистому довіллі Придунав'я», «Вікно в світ любові, віри і надії».

Отже, зважаючи на переваги проектного підходу, є доцільними як активізація, так і педагогічно виважене його застосування у процесі магістерської підготовки студентів.

Література

1. Акпинар Л. Інтерактивні технології навчання в початковій школі: Навч. посібник / Акпинар Л. – К., 2014. – 288 с.
2. Біла книга / за заг. ред. В. Кременя. – К., 2011. – 342 с.
3. Луговий В.І. Зв'язок складності та самостійності в освіті / Луговий В.І., Таланова Ж.В. // Педагогіка і психологія. – 2013. – № 4. – С. 50-58.
4. Педагогічне проєкування / авт.-упор. А. Цимбалару. – К., 2009. – 128 с.
5. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навч.-метод. пос. / Сисоєва С.О. – К., 2011. – 320 с.
6. Фрех Ф. Українсько-австрійський проект «Проектна робота в школі»: Зб. матеріалів (теор. частина) / Фрех Ф. – Одеса, 2012. – 36 с.
7. Ялалов Ф.Г. Многомерные педагогические компетенции / Ялалов Ф.Г. // Педагогика. – 2012. – С. 45-53.

Кічук Н.В. Магістерська підготовка фахівця: деякі традиції академічних шкіл і новаторство
Анотація. У статті розглянуто деякі аспекти проблеми підготовки магістрантів до інноваційної професійної діяльності, запропоновано апробований підхід до активізації їх участі у регіональних соціально-педагогічних проектах. **Ключові слова:** магістр, моделювання, конструювання, проєкування.

Кічук Н.В. Магистерская подготовка специалиста: некоторые традиции академических школ и новаторство

Аннотация: В статье рассматриваются некоторые аспекты проблемы подготовки магистрантов к инновационной профессиональной деятельности, предлагается апробированный подход к активизации их участия в региональных социально-педагогических проектах. **Ключевые слова:** магистр, моделирование, конструирование, проектирование.

Kichuk N. Master training: some traditions of academic schools and innovations

Annotation. The article deals with some aspects of the problem of the post-graduate students' preparation to the professional activity. It also offers approved approach to the activation of the students' participation in the regional social-pedagogical projects. **Key words:** postgraduate, modelling, designing, projecting.